

1989 Katri kietoo porstuan naulasta napatun vaaleanpunaisen saunatakin hennon, alastoman vartalonsa ympärille ja pujahtaa ovesta lämpimään kesäiltaan ennen muita. Hän juoksee talon nurkan taakse pissalle.

Jalat haarallaan hän katsoo, kun lämmin pissa roiskuu voimalla nurmiksoon. Pissa valuu laihoja sääriä pitkin, mutta se ei haittaa. Eipähän tullut housuihin niin kuin päivällä. Nyt isä ei voisi olla ainakaan kiukkuinen siitä.

– Katrii, mihin sää menit?! Laura huutaa portailta. Hän on Katria muutaman vuoden vanhempi, tunnollinen isosisko. – Isä on kohta valmis!

Katri ja Laura istahtavat hetkeksi vierekkäin auringon lämmittämälle kiviportaalle. Kuikka huutelee järven selällä. Isä tietää kaikki linnut. Muuten kaiken yllä lepää hiljaisuus. Itikka ehtii pistää Katria niskaan ja se kutisee kauheasti. Hän raapii niskaa niin, että siitä alkaa vuotaa verta. Veri maistuu suolaiselle ja kynsien alle jää punainen viiva. – Kun täällä vaan istuskelette itikoitten syötävänä, olisitte juosseet laittamaan koivuklapeja saunan pesään! Katri tietää, että saunassa on jo tukahduttavan kuuma. Tunkekoot isä itse puita saunan pesään. Isä harppoo pitkin, suurin askelin edellä, tytöt kipittävät kannoilla koittaen pysytellä tahdissa ja äiti vihreän saunatakin helmat heiluen viimeisenä. Isä kääntyy navetan kulmalta polkua pitkin harmaahirsiselle rantasaunalle taakseen katsomatta.

Laura hidastelee niin, että äiti saa hänet kiinni. Katri juoksee isän kiinni ja ojentelee käsiään, mutta isä ei huomaa. Täällä isän tyttö, katso! Jos isä kantaisi hänet olkapäillään niin kuin vielä viime kesänä. Tänä kesänä Katri on selvästikin isän mielestä liian painava, liian iso kannettavaksi. Järven selkä on aivan tyyni.

Aurinko laskee horisontin taakse eikä vastarantaa pysty erottamaan. Itikat tanssivat laumoina veden päällä. Kalat hipaisevat pintaan laajenevia renkaita. Syvällä veden uumenissa uiskentelee hirviö tai ainakin niin valtava petokala, että se nappaisi Katrin yhtenä suupalana, jos vain saisi kiinni. Vaikka isä onkin sanonut, ettei järvessä sellaisia asu, kaukaisissa valtamerissä vain. Kyllä isä tietää. Varmuuden vuoksi Katri pysyttelee aina rantavedessä, jossa näkee halutessaan ihan pohjaan asti, kun varpaat uivat. Saunan harmaa lankkuovi on raskas. Se valittaa vanhuuttaan, kun isän voimakas käsi riuhtaisee sen auki. Vastaan tulvahtaa kuuma ja kostea höyry, jonka sisään

Katri sukeltaa. Varvas napsahtaa saunan korkeaan kynnykseen, mutta Katri puree hammasta yhteen.

– Äkkiä nyt, ettei lämpö karkaa. Isän karvainen selkä katoaa ylälauteille. Ylälauteilla on aikuisten paikka. Isän paikka on kiukaan vieressä kiulun vieressä. Siihen ei ole muilla asiaa. Laura luikahtaa Katrin kanssa alalauteele selkä köyryssä. Katri kököttää köyryssä alimmalla lauteella. Isä lyö löylyä kokonaisia kauhallisia ja lysähtää sen jälkeen eteenpäin kuin iskun saaneena. Äiti heiluttaa koivuista vastaa isän selkään niin, että läiske puhaltaa kuumaa ilmaa Katrinkin selkään. Selässä on pitkät arvet poikittain, niissä on päällä halkeileva rupi, jota Katri hiljalleen kyljistään rapsuttaa. Äidin mahassa on punainen pitkä arpi. Käsivarressa erottuu tumma kohta, joka on jo reunoistaan lähtenyt kellastumaan. Isä pesee aina Katrin pitkän tukan. Paksut, kömpelöt sormet tarttuvat takkuihin. Tukkaa huuhdellessa isän kädet painavat Katrin päätä pesuvatiin niin, että ilma meinaa hetkittäin loppua. Mutta Katri huutaa vain sisäänpäin. Äiti katsoo järvenselälle ja huokaisee.

2017

On sunnuntai, pyhäpäivä, lepopäivä, viikon seitsemäs päivä, niin kuin isä aina sanoi. Katri on palannut takaisin kotiinsa. Mutta enää isää ei ole. Isä on mennyt, lähtenyt. Eilen, lauantaina,

saunapäivänä, Katri, Laura ja harva seurakuntalaisten joukko saattoivat isän viimeiselle matkalle, hän pääsi äidin viereen kukkakummun alle. Eilinen sankka lumipyry on poispyyhkäisty. Aurinko paistaa matalalta suoraan olohuoneen ikkunasta sisään. Ruskea, leveä kirjahylly kylpee valossa. Isän ja äidin hääkuvan ympärillä leijuu pieniä pölyhiukkasia. Katri on herännyt aikaisin levottoman yön jälkeen. Vanha talo on narissut ja kuiskinut menneisyyttään läpi yön. Lihakset ovat eilisestä jännityksestä väsyneet ja kipeät. Talon nurkat hohkaavat pakkasta ja kuistin ikkunoihin on ilmestynyt jääkukkia.

Ei, isä ei lämmittänyt koskaan rantasaunaa talvipakkasilla eikä sunnuntaipäivinä. Mutta Katri on sen lämmittänyt tänään, tunkenut rutikuivia, isän pilkkomia koivun halkoja saunan takaa tulipesien syötäväksi, lapioinut polun saunalle, hakannut järven selälle avannon hiki valuen, kantanut pesuvedet saunan sisälle kuumavesipannuun, odottanut saunan lämpenemistä saunan portailla talvitakki päällään hiljaiselle järvenselälle katsellen. Sauna on vihdoin valmis. Äidin vanha vihreä, virttynyt saunatakki menee Katrin ympäri kaksi kertaa. Pihassa pakkaneen nipistää nenän päästä ja luikahtaa saunatakin helmojen alta paljaille reisille. Raikas ilma on niin helppoa hengittää. Puhtaanvalkoinen lumi on korkeina kinoksina saunapolun molemmin puolin. Vanhat korkeavartiset villasukat lämmittävät varpaita isän vanhoissa mustissa kumisaappaissa, jotka ovat viisi numeroa liian suuret. Lempeä höyry tulvahtaa ovesta ulos. Sauna on juuri oikean lämpöinen, kuin syli. Katri istuu isän kuluttamalle paikalle. Siinä saa hienovaraisimmat, pehmeimmät löylyt. Katri nostaa jalat seinälle ja antaa lämmön virrata joka puolelle kehoa. Pehmeä, koskematon iho kihelmöi. Avannon hento jääkerros on helppo rikkoa. Nopea pulahdus saa veren kiertämään. Katri katselee auringon viimeisissä säteissä kylpevää rantaa.

Keväällä jäiden lähdettyä vesi on taas vapaa ja rannalle kasvaa uudet kukat.

Nimimerkki Maria Pääsky